



DIGTER OG LANDSKAB
MARTIN A. HANSEN PÅ STEVNS



MARTIN A. HANSEN

Tirad



www.digteroglandskab.dk

Tirad

Skibene stod ind ved bøgeskoven, og stranden blev rød det sted, den dag Tirad havde ristet i kirken.

Tirad hed altså manden, som stod og skar med en tværkniv i Holtug kirkes mur. Han stod højt på en bunke brudne limsten og skar krumbøjet i en kridtkvader i korets gavl. Nede bag ham stod langhårede knøse og smådrenge med mælkede øjne og småpiger med blå, våde næser. De tav stille og så bare på Tirad, som skar i limstenen.

Men på en graesbulk bag dem sad et par oldinge med hver et blankt dryp under næsetippen. De glandede som et par frysende krager. Deres rynker sås langt væk, da der i dybet af rynkerne var mørkt, gammelt skarn. Deres skæg vargråt, men hvor de plejede at suge på det efter måltiderne var det hvidligt. Den ene havde et par gamle fåreskind om sig. Det var Asser. Han var den ældste og rankeste, mørk i huden som røget kød. Hans øjne bed. Den firsårige Asser sad altid og så sig om efter noget han kunne harmes over. Der var nok. Den anden havde et slidt uldtæppe om sig, helt op over hovedet, på kællingevis. Det var Niels. Han var tre år yngre, men sank mere sammen. Hans slappe kinder var ternede af sprængte blodårer, imellem rynkerne.

Niels' øjne var sløve og blide, men snu. Intet undgik dem.

Det var køligt, men himlen var svimmelhøj og klar. Skød en knøs en pil op i luften, skete det man så odden blinke i septembersolen, idet pilen vendte deroppe. I øjeblikket skød ingen med pile. Alle stod og så på, at Tirad skar i stenen. Munden stod åben i de svulne, purunge ansigter. Igennem deres øjne strømmede det forunderlige, og de så, hvad kun den ville have kunnet se, som vidste, at der foregik noget mærkværdigt. De så, at Tirad ristede. De forstod sig ikke på hvad han skar i korstenen. Men de vidste det var noget mærkeligt og mægtigt. De så derfor sjæl-skraften lyse af den tavse Tirad. De kunne se, at han blev større end andre mennesker, når han ristede i sten. Og selv tav de stille.

Bag dem vekslede de to oldinge nu og da gnavne ord. Men de to gamle huggede ikke efter hinanden som de første døgn de sad her. De køs heller ikke efter børnene mere. De var rolige og sure. Sad og beklagede sig over så ringe og dovne unge personer var nu om stunder. Der stod knøsene og glandede! Havde det været knægte med udsigter, ville de nu have gået og samlet olden og nødder i skoven. Men om Tirad sagde oldingene intet

ondt, for de havde den mening, at han kunne høre alt, selv om folk hviskede det langt fra ham, ja bare tænkte det.

Det undrede folk lidt at de to oldefædre Asser og Niels havde pakket sig ind mod efterårskulden, skønt begge gamlinge kun sad her for at dø. De kappedes om at dø først. Ved ølbollen og Sankt Klemens havde de svoret, at fra dette sted flyttede de sig ikke, før sognets folk skulle lukke jorden op for dem og grave dem ned på stedet. Sammen med kirken var dødegården blevet indviet Mikselsdag, og oldingene havde da givet Krist det ord, at de, om den mægtige tilstod det, ville være de første, som kom i jorden her. Niels, der var den svageligste, havde først fået tanken, men Asser, der var højrøstet og krakilsk, ville ikke lade sig byde noget, han ville også og mente nu at Niels, den orm, havde stjålet tanken fra ham. De havde begge deres ærgerrighed. De ville begraves ved korets sydlige gavlhjørne under det hellige tagdryp der. Derom mundhuggedes de i begyndelsen de sad her, for begge ville ligge der, men den allerbedste plads var kun stor nok til een, begge kunne ikke ligge det fugtige sted op ad hjørnestenen. De sad i dagevis og bedes ondt om det. Siden tav de derom og skjulte deres ønsker for hinanden og prøvede lønligt hver for sig at fremskynde døden. Så skiftede de ord om fjerne tider, da folk var mere duelige, og de hævdede spotsk stemmen, når nogen kom i nærheden. Men sognebørnene blev lidt trætte af de to stædige gamle, som sang på de samme viser. Nu var der gået en god uge, og folk som flest lagde ikke mere mærke til dem end om de havde været et par træstød. De havde siddet her dag og nat, i a.lt Vejr, de hakkede kæber om natten, men det lød ikke af noget, da hver bare havde et par tandstumper igen. Men de var blevet rustne i mælet af nattekulden, og Niels hostede tit og spyttede op. Da smilede han spydigt til Asser, og Asser gloede ondt igen. Asser var ilsk, og han kunne nok få lyst til at gribe øksen og hugge til gravvennen, dersom han ikke

på den måde havde sikret Niels den bedste plads i jorden.

Tirad rister. Ungdommen glør. Tirad skærer sit navn. Men ikke bare det. Han rister det med runer. Tirad ristede! kommer der til at stå i limstenen.

I runer er meget skjult. Få tyder og råder dem. Den, som kan, har magt. Og han kan forene sin sjæl med tingenes sjæl, når han rister runer i dem. Tirad rister krumbøjet sin sjæl ind i limkvaderen. Så længe stenen sidder der og runerne er i stenen, vil Tirads sjæl være i kirkens mur. Levende og nærværende. Og vel er limstenen blød, men den er holdbar. Den suger væde, regnen står dybt ind i den, men den trodser dog vejret og holder på runerne, selv om den grønnes af fugt. Og nu har stenen holdt på Tirads runer i otte hundrede år. Hans sjæl sidder stadig i kirkemuren. Men stenen er flyttet for mange hundrede år siden, da koret blev udvidet.

Tirad stod og skar med ryggen mod markerne, som sænker sig østover ned mod klint og hav. Langt ude rejser sig havets mure, blege som kridtvægge i septemberlyset. Men nærmest bag Tirad står de blåfrosne børn og måber og mærker hans magt, skønt de ikke kan tyde hans tegn. Og flere favne bag dem sidder Asser og Niels som to frønnede træstød. De glør nidsk fra de stregede og tottede ansigter. Det harmer de gamle at det trækker ud, og at ingen mere samles om dem. Ingen kære kaglende kællinger kommer mere og beder dem tage hilsener med til himmerige, hvor alle jo har nogen som venter at høre lidt fra Holtug.

Det tager tid med Tirad. Når en rune er skåret, puster han den omhyggelig ren for kridtstøv. Så tøver han, mumler for sig selv, måske Paternoster, måske andre hellige ord, før han begynder at skære næste. Og solen rider med stor skinnende manke vesterpå om mod lundene over Klippinge bjerge. Mens kirkens

østgavl blåner i skyggen.

Frisk tjære lugter fra tagspånerne. Fugningen i de øverste skifter af uens kridtkvadere er knapt tør. Stenhuset er nyt. Omme ved kirkens syddør lugter det endnu lidt surt af offerøl. Meget blev hældt her på tærskelen. Da bispen og hans beskørtede følge havde viet kirken og malet viekors og hellige tegn indeni og udenpå, samledes bymændene ved døren med deres store øltræ og hornet. Nu ville de da drikke kirken til. Prædikerer fra Magleby, der var en udenvælds mand, som havde lært sig mennesketale nogenlunde, lod da høre noget om, at den hedenske skik ikke helt huede ham. Men bispen stak sin ærværdige bispehue ind under sværdbæltet som han havde spændt om sig straks uden for døren, og så trådte han hen og tog det store ølhorn, som en bonde havde fyldt. Bispen løftede hornet og så rundt på mændene. Det var et hårdt og stort hoved den Guds mand havde. Øjne så blege og stikne. Han var blålig og skrammet i ansigtet. Tværs panden gik en rød fure og over den var panden skær som mælk. De vidste, at furen stammede fra jernhatten, som bispen bar meget og tit sov med ved nattetid på toften af et skib. Alle havde disse kystfolk en eller anden gang set den vældige, højbordede karve med det tjærede sejl i hårdt vejr gå op gennem sundet. Bispedragen. Somme tider gik skibet i store kryds, når vinden var nordlig, og da kom han helt ind under kysten. Bispen kunne sejle bidevind med dragen, og det var en kunst, som venderne forstod sig dårligt på. Undertiden rendte skibet alene op gennem farvandet, og det turde knap andre end han. Til andre tider havde det seks-syv hærskibe i kølvandet, og da vidste folk på kysten, at han havde været helt nede under klinerne på Rygen.

Drik hende til i Kristi stærke navn! sagde bispen. Han drak, og de hørte det hurnlelige øl tørne ned i hans hals. Så slog han det sidste ud på kirkens dørtræ, ønskede dem Guds fred og gik. Da drak alle bymænd min-

deslurke for Krist og de hellige værnere, og de slog meget øl ud over karm og tærskel på den gode syddør, soldøren mod Krists himmeltegn.

Og nu står kirken viet. Nu er den som et levende væsen, og dens kraft samler alting. Fra den skal nu markernes grøde udstrømme, frodigheden, som giver sæden tunge aks, fylder køernes yvere, råder for honningen i det halmbundne bistade. Om bøgen skal bære megen bog, egen agern, og om de store stimer af sild skal kaldes hid fra det åbne hav, det står til kirkehuset. Om mænd skal have godt ry og lavsfred, om kvinderne skal have varme og frugtbarhed, og om øksen i bondens hånd skal være tung i hugget, det står til den nyrejste kirke. Støt og med svære mure rejser Herrens styrke og lov sig mellem halmklædte gårde, vide agerfelter og ukrænelige gærder.

Og Tirad rister nu en mandssjæl ind i huset, mens ungdommen glor. Bagved sidder oldingene Asser og Niels, mørke, ene og forladte som gråsten i stranden. De små ryster som hundehvalpe. Nu fryser de sig tavse, og ingen tænker på dem. Men når en af dem udånder, bliver det igen en anden leg. Da vil sognefolk komme og gøre stads af den døde og grave ham ned. I tagdryppet under en Præsts sang. Nødig skulle man blive den, som sidder tilbage og er tilovers og ikke regnet! tænker de. En ond skæbne at blive den som så det lykkelige lig blive hædret. Og nu rejser Asser sig og tripper over diget ud bag et træ. De er enige om at de godt må forlade stedet et øjeblik, når naturen forlanger det.

Men nede på vejen med de opkørte spor knager, knirker, klukker det. Et langt vogntog bevæger sig forbi. Svedige hestes to er gråt af kridtstøv. Mænd går ved siden af de højhjulede kærre med en hånd på vognkæppen, hvide i skæg og hue, hvide ned over vams og bukser af kridt. Det er fremmedfolk. Men holtugerne har set dem som så mange an-

dre fremmede nordenfra komme her mange gange. I hver kærre ligger nogle kridtkvadre. Læssene synes små. Men det kan dog komme til at knibe for hestene, når de skal gennem de dybe veje i skovene og krydse ågabet. Det er folk langt oppe fra Tune herred, og de er flere døgn undervejs. Men endnu skal de gøre mange rejser hertil efter limsten til kirken, som de rejser derhjemme. Dag ud og dag ind, på de tider, da føret kan gå an, kommer der ustandselig lange, klagende vogntog forbi her. Sten til mangfoldige kirker, hugget i klinterne. Sommer og vinter, år ud og år ind går vogntogene på vejene her, sønderud, vesterind, nordover, Folk her ved ikke navne på alle de sogne, som henter limsten til deres nye kirker. Men vognene knirker og knager forbi, både når havet ryger af frost og når vejstøvet ved sommertid slår op under trækrønerne som røgen fra store bål, så rækkerne af heste og mænd skridter frem i tyk, lummer tåge, ustandselig kommer de. Asser og Niels kan fortælle, hvem der gider høre på dem, at så langt tilbage som da de var unge mennesker, begyndte de første vogne at komme for at hente sten til kirker. Ja, overalt i landet bygger og bygger folk. Og dog kaldes det utrygge og onde tider. Ned over den store ø ligger mange landsbyer hen som sorte tomter med forkullede spær og væltede lervægge, som oplødes af regnen. Og farvandet udenfor er aldrig til at stole på. Vikingerne kan dukke op når som helst. Men folk bygger og bygger. Store hvide stenhuse som rager op over gårdene, de bygger sig kraft og lov til, og en skønne dag vil de gøre havet rent.

Huggerne ude på klinten, hængende på hyl- den over dybet, har det videste udsyn. En af dem står altid og glaner fra Mandehoved ud over de rejsende vandmarker. Barsk og øde er der her i klinten, hvor sprøjtet slår højt op og gør stenen slimet. Som myrer kryber de i kridtfjeldet og hugger kvadre ud, som skal køres til fjerne egne de aldrig har set. Hårdt er livet for den store skare af huggere her i den kolde, grå klint, mange holder ikke til

det, deres lemmer gror stive af gigt.

Det er sen eftermiddag, og huggerne har nylig holdt måltid, da hornet lyder omme i sønder. De retter ryggene og stirrer ud over vandet hvis søer vandrer mod syd, men der er intet. De snuser dybt ind, men kender ingen brændt lugt fra bavnerne. De slænger alligevel tværhakkerne over skuldrene, og den lange række begynder uendelig langsomt at stige op over de huggede trin i klinten, op mod kammen. De har intet at frygte hvor de arbejder, ingen kommer fra havet derop. Men de har deres plads andre steder nu. Og de første, som kommer op, kan nu omme mod Tommestrup se røgen hvirvle op fra et stort bål. Nordude kommer der også røg op. Da ved de, at varselsilden er tændt milevidt langs kysten til begge sider, og at folk inde i landet nu render med brande til bakketoppene for at tænde kvaset, som venter der.

Der kommer de ude. De må være gået ret over fra sønden for Skanør agende for sejlene. Og vagten på Mandehoved har sovet eller været borte at gantes med et Pigebarn, siden han ikke har set dem før. Nu har de lagt kursen op mod vinden langs kysten. Sejlene har de strøget og går nu frem for de lange arer. Fem-ti-femten-tyve. Et menneske må bruge ikke alene sine egne fingre og tæer, men også sin nabos for at tælle alle skibene. Nu vrimler havets blege dug derude med ørentviste. Venderskibe!

Ja, nu er det tid at komme. Der er korn i gårdene, honning, saltesild, huder, kød. Kvæget går endnu i vangene og er godt i sand. Men herind i landsbyerne bag klinten er de hidtil ikke kommet. Klinten værner, og hvor den ikke er, har folk kastet strandvolde op, og kysten er vild og stenet. Sønderude på Stevns har folk bygget kirker, der er svære som borgtårne, og der har venderne ikke haft megen lykke med sig. Ondere er det gået sognene længere mod syd.

I de senere tider er de helst kommet med nordenvind, så de må ro op. Da kan de læse for vinden sydover, dersom de ikke er stærke nok hvis bispdragerne eller kongeskibene dukker op.

Huggerne står i lange rækker øverst på klinten og stirrer. Tredive, enogtredive, to og tredive skibe. De kan skelne roerne derude og grupper af krigere, som hænger over tofterne og knapt vender blikket mod land. Men de ved nok hvor de vil prøve. Lidt længere mod nord åbner kysten sig ved bøgeskoven. Der har de været inde før.

Hornet brøler i Holtug, og huggerne kommer i gang og følger klinten mod nord.

Tirad rister. Han er ene. Kun Asser og Niels sidder stadig henne på bulken. Asser knejser og gnistrer i øjnene. Hans svage hørelse har tydelig hørt hornet.

»Kom de nu bare her!« vræler han hæst. »Ahvad?« siger Niels, han har gemt hovedet under sit dækken.

»Da kunne jeg få en god bratdød!« vræler Asser.

Men alle børn og unge er rendt deres vej. Knøsene er jaget ud for at genne kvægflokken i skovene, men drengene ville hellere ned til stranden at se. Småpigerne står hjemme og tygger på deres fingre, de er bange, mødre, storsøstre og hjonkvinder jager rundt og samler i byldter, det værdifuldeste ligger altid parat. Snart trækker et tog af kvinder langs hegnene indad i landet.

Ved bystævnet i Holtug vrinsker heste og snurrer heste rundt, holdt fast af skrålende og ophidsede karle, mens bymændene holder råd. Det kan være, vikingerne vil narre dem og trække sognenes mandskab langt nordpå i skovene, for så når det mørkner at vende skibene og læse sydpå. Lidt sønden

for Mandehoved kan de komme gennem klinten og ind i landet, dersom hullet der ikke er stoppet med mænd. Men det er også ondt, hvis forsvarerne må deles i flere hold, og venderne så i stedet kaster hele mandskabet i land omme på skovkysten. Da kan folk fra Holtug, Gjordslev, Tommestrup, Magleby og Sigerslev ikke ene holde dem. Der ligger mindst seks hundrede krigere herude på de vendiske skibe.

Tirad rister T. Den sidste rune. Nu står der hans navn og »rist«, Tirad ristede. Snart er det fuldbragt. Han har hørt hornet, men lyden er ikke gået dybt nok ind i hans sjæl som har forenet sig med kirkemuren. Tirad udøver sin magt og kender det guddommelige i sig. Han er savnet, han hører til mellem de andre mænd, hans økse står lænet mod kirkemure, den runekyndige, fromme og frygtede Tirad kan de dårligt undvære, når det går løs nede ved stranden. Men ingen ville det falde ind at kalde ham bort fra det han er ved.

Tirad blæser kridtstøvet af T'et. Han glatter med den meledede hånd over stenen, korsrer sig så og mumler. Nu retter han ryggen og giver sig til at synge. Asser knejser og stirrer, Niels løfter dækkenet og kikker ud. Tirad går bort med øksen. Da han er trådt ned af stendynge er han ikke mere så stor at se til, men dog en stærk mand, med mørkt skæg.

»Kommer de denne vej, så skal jeg!« vræler Asser efter ham, »jeg avede dem ved Jumne. Jeg skal gøre det igen, og så kan jeg få en god bratdød.«

Men Tirad løber.

»Der var skidt nede ved Jumne dengang,« siger Niels og sukker, »venderne var ikke rare folk at komme hos.«

»Vi sad, Tor døde mig, ikke og ventede på dem,« siger Asser høj i halsen som en kål-

stok, »vi gik ind i stuen til dem. jeg var med til at give dem hug.«

»Vendertøsene var da nogen gale katte,« siger Niels, »man skulle se sig for.«

»Vendertøsene var som smør uden hår i,« siger Asser, »jeg kunne med dem.«

Det skumrer og der er nu ikke andre levende væsner end kirken og de to oldinge, samt alikerne der nu skrigende er søgt hjem til de høje træer.

I tusmørket deler venderflåden sig ud for bøgeskoven, en halv snes skibe bliver liggende, de andre roer videre nordpå langs kysten. Oldermanden i Holtug må igen dele sit mandskab og sende en del op gennem skovene. Men skønt det er den store part af skibene, som er sejlet videre, beholder han de fleste af folkene ved den lave strand ved bøgeskoven. Uventet er der kommet en snes mand til hjælp, de forslår ikke alverden, men er dog noget værd. Det er vognkørerne fra Tune. De har spændt fra ved Magleby og er redet herved. Flere af dem har været med, da Sven og beboerne for nogle år siden gennede en venderhær i stranden ovre ved Kalvslunde.

De ti skibe bier uden for revlen medens det mørkner mere. De ligger og gynger stille i de bløde søer derude, så langt ude at pilesknd ikke nytter. Så skråler det derude på et fremmed mål. De våde årer slår taktfast i søen og blinker i det svækkede lys. Skibsflokken deler sig i tre grupper, der styrer ret mod land, alt hvad roerne kan drive dem frem. De går let over revlen. Og nu ses de oprejste rækker af krigere langs lønningerne, sorte mod det blege, lysende hav. Forrest i stævnene står folk med lange stager, de tager mål af dybden. Men alt går stille for sig, kun plaskene af årerne og den tunge knagen i åretoldene høres. En streng smælder inde mellem træerne. Nu mange smæld. Pilene suser. Hugger dumpt i bord og skjolde derude. Brat stille.

Så lyder hornet i samme stund, som vikingerne begynder at springe i vandet og kølene skurer mod bundstenene. En bølge af spydvæbnede unge mænd skyller fra halvmørket mellem træerne ned over forstranden og bruser ud over havstokken mod de vendiske krigere, som klyngevis er begyndt at vade mod land, i vand til brystet. På strandvolden længere inde står mænd fra sognene med deres tunge hugvåben. De stirrer efter deres sønner og karle, som nu er i kast med de forreste vikinger. Det skramler af spydder mod skjolde. Det gurgler i vandet. Nogen klager. Der blev en ramt.

Høvdingpiben skingrer ude fra skibene. Rorerne begynder med årer og bådshager .at skyde skibene flot af grunden. De sorte skibe glider lidt længere ud og flyder der. De fremmede krigere i vandet trækker sig baglæns med højt løftede skjolde. Så er det overstået for denne gang. Venderne vil ikke give hvad det koster at slå sig igennem her.

En hånsk røst gjalder ude fra vandet. Mændene inde på volden kender den, det er Tirads. Så har han ikke kunnet nær sig, men er rendt ud sammen med de unge.

Ved siden af Tirad ude i vandet står en lang ung karl. Han har et stort rustent spyd, og han snøfter.

De store mørke både krænger og vipper. De våde krigere bliver halet om bord, og et par enkelte er vel såret, for der lyder jammer.

»Det gider jeg ikke se på!« snøfter den unge ved siden af Tirad. Med store, fossende bevægelser springer han udad gennem vandet mod fire vendere, der er vejet hen mod stævnen på deres skib.

»Var dig, Toke!« brøler Tirad efter ham. Toke hører ikke, han er blind og gal nu. Venderne viger hen langs lønningen, hvor der er mørkt. Tirad er efter, han løfter sin økse og hugger

den af al magt i bordet på skibet. Der bliver vild tummel i skibet og i vandet nedenfor. Endelig tystner det.

Sorte skibe glider langsomt udad med knagende årer. Mændene inde på land og de unge ude i vandet stirrer efter dem.

»Gud i himmerige!« skinger en knøserøst fra vandet. »Toke faldt, og Tirad tog del«

Der er mørkt ved kirken, hvor Asser og Niels sidder alene. Dog Niels sidder ikke mere, han har lagt sig.

»Det er rigtig nok, Asser,« siger Niels klynkende og linder lidt på tæppet, »jeg holder ikke længe. Det brænder mig i brystet. Jeg kommer først.«

»Du er en niding, Niels,« siger Asser, »du dør ikke på redelig måde. Du snyder dig til det.«

Der kommer nogen stykker ridende i trav fra stranden op til Holtug, og Asser kalder, men ingen af dem hører hans ru kragerøst.

Siden kommer der igen nogen hjem, men ingen husker de to gamle, og natten går, medens der driver megen brandlugt over egnen. Niels gisper under tæppet og vrider på sig, han snakker undertiden i vildelse, og da vågner Asser og skælder harm på ham. Først hen mod daggry da det gråner i luften kommer et par unge mennesker op over markerne og skrår over kirkegården. Venderne blev holdt fra land, fortæller de, og de ti skibe gik så sydover, men de fleste forsvarere blev på stedet, for ingen kunne vide, hvad de mange andre skibe kunne finde på.

Men om aftenen havde man fra de højeste steder kunnet se, at der brændte varselsild på højene langt ind i landet, og man kunne se bavianerne lyse som smågløder langt ovre på Skånekysten. Mange herreder havde i nat været på benene, og venderne havde

nok været for langsomme i vendingen til at lande større styrker. Men der havde været et par voldsomme brande oppe mod nordvest i bugten, så de havde vel brændt nogle fiskerhuse af deroppe. Men for en god time siden havde vagtfolkene set nogle og tyve skibe gå sydover, så nu kunne man vel trække vejret.

»Men,« sagde en af de unge mænd, »Eriks Toke gik det ikke så godt. Ham har de lagt på ligstrå hjemme i gården, og i dag skal han vel i jorden her.«

Det gør Asser tavs en stund. Men så river han tæppet fra Niels' ansigt og hvæser: »Hørte du det, lille Niels? Du kommer alligevel ikke først.«

»Var det Eriks Toke, I sagde?« svarer Niels og hutrer, »Toke er min broders sønnesøn. Min æt får alligevel den første plads, Asser!«

»Men selv får du ikke det bedste tagdryp!« siger Asser.

»Det kan jeg nok unde Toke,« svarer Niels, »han var ingen dårlig dreng.«

Så fortæller de unge, at venderne havde taget Tirad. Han blev vist såret, og så fangede de ham og tog ham med.

»Det stemmer nok ikke!« siger Asser, »det stemmer ikke.«

»Jo, vist er det sandt,« svarer de unge. »Tokes lig fandt de ude i vandet, men Tirad var der ikke. Og nogen havde kunnet skimte, at venderne halede ham om bord.«

»Det stemmer ikke!« siger Asser rank og storøjet, »jeg ser grant, at Tirad kan de aldrig tage. Kanske han aldrig kommer gående her mere, så vi kan kende hans røst og se på hans røde kjortel det er ham. Men han er her endda.«

Tirad var vor stenmester, han rejste kirke, og han ristede runer i den. Tirad er her ligegodt.«

Tirad er vågen og han synger. Han ligger -i mørket under tiljen på den vendiske kogge. En roer må skræve over ham, for at de begge kan være der.

»Hvorfor synger du?« puster roeren. Det er en fynbo, de har gjort til træl. Han er ikke af de lystige.

»Man skal synges mens der er stunder dertil,« svarer Tirad under ham.

»Selv om du snakker på en underlig vrang måde, er det alligevel godt at høre noget, som ligner fynsk mål,« siger fynboen, »jeg er eneste daner her på båden. Hvor gammel er du?«

Ja, Tirad er da en rørig mand, skønt over de bedste år.

»Når du er så gammel, smeder de dig ikke til en af årebænkene her,« siger fynboen, »så bliver du solgt, eller du skal med til viet, hvor guden Radegast står. Jeg må hellere tie stille med hvad der dér kan ske. Men du har måske god slægt, som vil prøve at få dig købt hjem?«

»Jeg har tre umyndige sønner og ellers ingen æt levende,« svarer Tirad, »så der bliver ikke pung af det skind. Men jeg blev færdig med huset, og mit bed er endt. Mere er der ikke at sige om det.«

Tirad brummesynger. Når skibet krænger i søen, gennembløder bundvandet ham. Imellem hikser han af kulde. Men i kødsåret på hans arm brænder det. Hans skæbne er gjort op, tanken derom er koldere end havet omkring skibet. Men hans sjæl kan de ikke få. Den er i huset, han rejste.

En kriger sparker til »fangen for at få ham til at tie, men Tirad ænsrer det ikke. En klynge hvilende vendere i midterste rum bag sejlet begynder selv at synge. Anderledes end Tirad. De synger bedre. Skønt de brede munde i skæghovederne smiler, er det underlig sørgmodige og klagemilde viser der lyder over det grånende hav. De passer ikke som Tirads hårde, stødende kvad til søens tummel under stævnen. Det er viser om folk, der går længselsfuldt og stirrer i den store, mørke flod, der stille skrider gennem venderstammers fattige land. Og de slaviske krigere i skibsrømmene kryber tættere sammen som spurve ved aftenstid i busken, de klumper sig, vugger sammen til sangen og synger om ve og nederlag, så tårerne render mange ned over de rå ansigter. Tirad ligger med løftet hoved og stram nakke og glør på dem, Han ser på dem med undren og ringeagt. De græder uden blusel, rørt over en sang.

Årerne er trukket ind, og skibene halter sydover for en friskende morgenblæst. I den begyndende dagning ses den friske, gule rust på hjelme og våben. Krigerne er våde og gustne af nattevågen. Skibene er også trukket tæt sammen, som mændene indenbords. Og de melankolske sange lyder nu fra dem alle. De synes at ville synge sig modløse efter nattens uheld, og skønt morgenhavet ligger blankt sønderud under Møn, ingen andre fartøjer er at øjne, synes skibene at trække tæt sammen af frygt som en flok skræmte troldeænder. De går hjemad med tomme både, der ligger for højt i vandet. Med så få skibe tør de ikke blive heroppe i farvandene. Men selv de tavse kyster, lysende i dagskaeret, indgyder nu de syngende sørøvere rædsel som så ofte før, når de måtte gå hjem uden bytte. De vendiske guder svigter sine sønner. Kysterne derinde har overalt årvågne øjne, som følger deres alt for træge fart ude på havet. Milevidt ind i landet, ved de, er der overalt skarer af mænd, som venter på dem. Men vikingerne vil bare hjem til hyttens lunhed og kvinder-

nes snak. Disse kyster er blevet farlige og blodige at besøge.

Tirad ler. Næsen er blevet for stor på ham og rager frem i det blege ansigt efter blodtabet. Han støtter nakken mod spantet, så han kan ligge og nidstirre hærmændene.

Over for ham ligger en ung kriger, grædende også han. Der er langt hjem til Rygens land. Alt for langt. Nu ved han at han har fået ulivssår. I det første grålys var nogle af hans fæller henne at se ham, og så spændte de bæltet af

ham, drog vamsen over hans hoved og spillede kniv om begge dele og om hans våben. Men vejen hjem til Rygen over det kolde hav er så lang.

Om styrbord har Møns vældige mure rejst sig. Belyst af morgensolen er klinten som en ildvæg mellem hav og himmel.

